

Het grote slapen

Colofon

ISBN: 978 90 8954 854 2

1e druk 2016

© 2016, Anthonie van de Wardt

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Het grote slapen

Anthonie van de Wardt

Met dank aan Wies, Maaïke en Joep

Na het openen van de voordeur aarzelt zij.

Ochtendnevel deformeert bomen en struiken. Veroorzaakt in het park een verrassende visuele wanorde. Ondanks de kerktorens, die strak boven de bomen uitsteken, lijkt het uitzicht op een onafgemaakte aquarel. Met twee stappen staat zij buiten, draait zich om en trekt de deur zo langzaam in het slot dat de klik nauwelijks hoorbaar is. Haar blik glijdt door het inpandige portiek. Bovenin hangen een paar spinnenwebben. Beneden domineren tussen de witte tegels, smalle geglazuurde stenen met de kleur kobaltblauw.

Een blik op haar horloge. Nauwgezet heeft ze haar vertrek voorbereid en niet alleen de snelste route uitgekiend, maar ook bepaald wat zij zou aantrekken, meenemen en achterlaten. Als ze het park doorloopt en de voetgangersbrug over de Maas neemt, heeft ze precies twintig minuten nodig om bij het station te komen. Tot bij de trein mag ze traceerbaar zijn. Camera's en publiek kunnen registreren en waarnemen dat een vrouw van ongeveer vijfendertig, die gekleed gaat in een okergeel jack op een spijkerbroek en een blauwe sporttas draagt, het station binnenloopt en even later met de trein vertrekt.

Wanneer zij de treetjes naar het trottoir af gaat, passeren twee jongens met uitpuilende fietstassen. Krantenjongens. 'Wie betaalt, die bepaalt!', hoort zij roepen. Daarna volgt luid gelach.

Iemand in het park die vroeg zijn hond uitlaat, en wellicht haar kant uitkijkt, ziet een normaal beeld. Goddank heeft hij geen toegang tot haar denken dat op topniveau werkt. Verschillende lagen die zich met elkaar verstrengelen

en fel strijden om voorrang. Welk deel maakt zich druk om de betegeling van een portiek of laaghangende nevel in het park? Moet ze haar brein, dat haar als vanzelf tegemoetkomt om datgene te verdringen dat ze achterlaat, dankbaar zijn? Waarom heeft ze de voordeur vrijwel onhoorbaar gesloten en niet keihard achter zich dichtgeslagen om zo haar radicale beslissing aan iedereen te laten horen?

De gereedstaande trein zit zo goed als vol maar alles zit mee. Haar enige angst was een bezette WC. Niet dus! Met een opluchtende zucht sluit zij de deur af en zet haar tas op de grond. Nog geen twee tellen later wordt er gefloten en komt de trein met een schokje in beweging; als vanzelf zet zij zich schrap. Zo'n tien minuten later opent zij de deur en gaat gekleed in een lichtgrijze broek met zwarte trui en een hesje in dezelfde tint. Haar halflange haar is bijeengebonden in een paardenstaart. De sporttas heeft blijkbaar kameleontische trekken want die kleurt nu rood. Ze draagt een bril met een rond montuur, de glazen zijn van vensterglas. Zonder om zich heen te kijken loopt ze zo vlug mogelijk een aantal coupés door en vindt een leeg stoeltje op een balkon. Nonchalant pakt ze een tijdschrift uit haar tas en slaat het open. De letters lijken op springende figuurtjes die elkaar fanatiek van de pagina proberen te keilen.

Bij aankomst in Sittard gaat zij tussen de anderen naar buiten en loopt in een langgerekte rij naar de uitgang. Zonder uit te checken – zij maakt wel de snelle beweging met haar Ov-chipkaart – komt zij buiten, steekt het plein over, gaat een restaurant binnen en loopt in een keer door naar het sanitair. Wat later loopt zij door het restaurant in een zwarte cargobroek en een legergroen jack. Haar sporttas is omge-

toverd tot een rugzak die aan een van de draagriemen over haar rechterschouder hangt. Het brilletje met ronde glazen is vervangen door een zonnebril. Aan de bar bestelt zij koffie en neemt haar kopje mee naar een tafeltje aan het raam. Niemand besteedt aandacht aan een vrouw die aan haar outfit te zien vermoedelijk van plan is ergens te gaan wandelen.

Zwaar trappend fietst zij tegen een heuvel op en stopt bij wat toeristen een droomplek zouden noemen. Een bank waar zij haar fiets tegenaan zet en voorzichtig op gaat zitten. Voorzichtig, want ze lijkt elk contact met haar lichaam te hebben verloren. Voelt zich niet meer dan een vergeten knijper aan de lijn. Alleen nog in staat om te kijken naar het haar zo bekende landschap. Heuvels gescheiden door flarden groen. Weilanden bespikkeld met koeien, hun zwarte en witte vlekken doen haar aan puzzelstukken denken. Niet ver daarachter – aan de overkant van de rivier – tint een zachtblauwe strook de heuvels van België. Als kers op een taart de grijsbruine torens van de basiliek van St. Servaas en de St. Janskerk. Maastricht, de stad die zij vanochtend op slinkse wijze heeft verlaten, ligt nog binnen bereik. Visueel, maar in haar gevoel heeft ze definitief afscheid genomen; tenzij ze wordt gepakt, zal ze daar nooit meer terugkomen.

Veraf ligt soms beangstigend dichtbij. Als vanzelf gaat haar blik naar een boom waaromheen iemand jaren geleden prikkeldraad heeft gewonden. Het draad heeft de groei niet kunnen verhinderen; er liggen worstachtige kwabben omheen, maar de boom geeft niet op, is niet gebroken, rekt mee en blijft dapper volhouden. Tot elkaar veroordeeld vergroeien ze tot een wanstaltige wond die de boom voor altijd blijft ontsieren.

‘Wie betaalt, die bepaalt’ werd er vanmorgen geroepen

toen ze een van de mooiste panden in het Jekerkwartier verliet. Een huis waar de levens al jaren precies zo verstrengeld waren als het draad en de boom. Een huis waar door één mens alles werd bepaald.

Vandaag heeft zij per trein een vals spoor uitgezet naar het noorden en is daarna met een aantal bussen teruggereeden naar het zuiden. Haar contante betaling zou het enige kunnen zijn dat is opgevallen. Drie keer heeft zij moeten uitleggen dat ze haar Ov-chipkaart was kwijtgeraakt. Geen chauffeur die daar om maalde, zonder commentaar incasseerden zij haar euro's.

Een paar dagen geleden heeft zij in de buurt van St. Geertruid een fiets achtergelaten en die zwaar op slot, in een stukje bos, met een extra ketting rond een boom vastgezet. Ze had de fiets zo vakkundig gecamoufleerd dat het moeite kostte die terug te vinden. Met een gevoel van verlossing suisde ze later een heuvel af.

Binnen een half uur gaat zij in Eijsden met het pontje de rivier over en is in België. Daar heeft zij in Tongeren een B&B geregeld. Telefoon en computer waren taboe, die laten sporen na. Na zich extreem fel te hebben opgemaakt is zij er een paar dagen geleden heengereeden. Om camera's te vermijden parkeerde zij de auto aan de rand van de stad en stond een halfuurtje later voor Pension Van Haelen. Een vrij gezette vrouw deed open en keek haar zwijgend maar welwillend aan.

'Goedemorgen. Over een paar dagen kom ik op de fiets naar Tongeren, kan ik hier dan een of twee nachtjes doorbrengen?'

'Natuurlijk, mevrouw.' Ze werd uitgebreid rondgeleid, de ander toonde haar de ontbijtkamer en ze kon op voorhand een kamer uitkiezen. Of het al druk was? (Ze zit niet op loerende medegasten te wachten.)

‘Zo vroeg in mei, nee. Volgende maand begint het pas te lopen.’

Op een tuinterras met uitzicht op een smal stroompje kreeg ze koffie. Haar toekomstige hospita praatte honderduit maar de woorden gingen haar ene oor in en het ander uit, leken te worden meegenomen door het stromende water.

‘Ge zult het hier naar uwe zin hebben’, zei de vrouw bij het afscheid.

Bij de rivier staat een fietsclubje van een man of tien hevig kletsend te wachten. Sommigen dragen feloranje hesjes. Niemand schenkt aandacht aan haar. Bij het aan boord gaan wordt zij als vanzelf meegezogen. Het clubje betaalt collectief. De pontjesbaas ziet haar over het hoofd en zij doet geen enkele moeite hem aan te spreken. Aan de overkant rijdt zij tussen de anderen de veerstoep op en is in België.

Onverwacht komt de kerk van Vézelay in zicht. De kloeke vierkante toren van de basiliek St. Marie-Madeleine steekt hoog boven de bomen uit.

Als een vriendelijk en belangstellend toeriste was zij gisteren het bureau de tourisme binnengelopen. Een wat oudere dame begon na wat aanbevelingen enthousiast een plastic zak vol te proppen met folders, kaarten en allerlei ander bedrukt papier. Met veel ‘Bonnes vacances en au revoir’ verliet zij het bureau. De meeste folders zijn in een afvalbak verdwenen; een streekkaart en de routebeschrijving van een voetpad richting Le Puy heeft ze behouden.

‘Daarom ken ik nu de naam van de kerk’, zegt ze zacht voor zich uit.

Vanmorgen is ze bijtijds uit Auxerre vertrokken. Zo goed als onmerkbaar steeg het pad. Regelmatig omkijkend werd de stad grijzer, de torens ijler. Zakte weg in een landschap met zachte rafelranden. Vanaf dat moment trok zij langs velden met koolzaad waarvan het geel schitterde en liep op z’n minst twee uur over een pad langs een tamelijk snel stromend riviertje: de Yonne. Af en toe passeerde zij een visser, de mannen keken op noch om.

Afgezien van haar verblijf in Tongeren zijn de laatste dagen hectisch verlopen. Haar hospita vertoonde een ongebreidelde nieuwsgierigheid die zij zo creatief mogelijk probeerde te teckelen.

‘Zijt ge getrouwd?’

Lachend: ‘Welnee.’

‘Dus ge werkt?’ (alsof een getrouwde vrouw niet kan werken)

‘Ja, ik ben lerares en ik woon in Maastricht.’

‘Da’s een schone stad. Waar?’

‘In Wijck, vlakbij het station.’

Constant op haar hoede, verraste de vrouw haar toch door naar een paspoort te vragen. ‘Als de flikken navraag komen doen, moet ik een kopie of een nummer kunnen tonen.’

‘Sorry, maar dat ligt thuis. Zo vlak over de grens een eindje fietsen; daar heb ik niet aan gedacht.’

‘Ach, geef dan uw adres maar, da’s ook goe.’

Bij zo’n controle zou het mis kunnen gaan. De politie struikt waarschijnlijk eerst de hotels af, maar wanneer ze bij die vrouw terecht zouden komen en haar een signalement voorschotelen, kan de zaak gaan kantelen.

Kunnen wij uw register inzien?

Natuurlijk, menerke.

Die overnachting van verleden week: W. van Tricht. Waarom ontbreken daar de officiële gegevens?

Da vrouwke had haar paspoort vergeten.

Heeft ze misschien gezegd waar ze heenging?

Op de fiets terug naar huis, naar Maastricht. Haar adres staat er bej.

Met langzame bewegingen neemt zij de rugzak af en wrijft het zweet van haar gezicht. De opkomende ongerustheid over een eventuele controle blijft steken. In het register heeft zij een vals adres ingevuld en er een zomaar bedachte postcode aangehaakt. Wist dat mens veel. Die stopte haar bij het vertrek een lunchpakket in handen waar een heel gezin van kon eten en zwaaide haar daarna vrolijk uit.

Toch zouden die ‘flikken’ haar door zo’n toevalstreffer op het spoor kunnen komen.

Het eerst door haar gevolgde riviertje schittert in de diepte. In verschillende tinten groen ligt het landschap ter weerszijde van het water; een lappendeken die zich verbindt met de einder, een blauwgrijze streep die hemel en aarde scheidt. Vlak erboven drijven wolkjes die niet zouden misstaan op de pagina van een kinderboek. Alles wat zich voor haar uitstrekt, is bedrog. Nog geen twee uur geleden heeft ze kunnen signaleren hoeveel rotzooi er in en langs het water wordt gedumpt. Beneden haar ligt niet meer dan de illusie hoe het zou kunnen zijn. Of hoe het ooit is geweest.

Aandrang. Tussen twee bosjes zakt zij door haar knieën. De urine vormt een klein stroompje en schittert net zo fel als het water van de rivier. Een minilandschap waarbij zij van alles zou kunnen bedenken. Toen ik zat te plassen, veranderde mijn pies in water en werd een rivier. Plotseling stonden er huisjes en voeren er bootjes. De sfeer was vredig en loom. Er liepen ook mensjes rond en dieren: vooral veel koeien en schapen. Toen ik mij wat vooroverboog, hoorde ik geluiden. Die kwamen vanuit een smidse waar heftig op een stuk ijzer werd gemept. De school ging uit, een van de kinderen riep: 'Mam, mama.'

Ze krimpt in elkaar en laat haar hoofd nog verder naar beneden zakken.

Vézelay kan niet ver meer zijn.

Opnieuw stijgt het pad, dat niet veel later uitkomt op een smalle geasfalteerde weg. Het gevoel in haar lichaam, haar lijf, komt merkbaar terug. Het ondergaan van oerbewegingen, dat lopen en sjouwen, wordt beantwoord met pijn en vermoeidheid. Een betere gewaarwording dan spanning of een gevoel van er niet te mogen zijn.

Na haar vertrek bij de B&B in Tongeren was zij regel-

recht naar het station gereden. Zonder deze op slot te zetten dumpte ze haar fiets naast een stel andere. Om geen vingerafdrukken achter te laten wreef zij zo onopvallend mogelijk over de handvatten en de randen van de bagagedrager. Daarna kocht zij een plaatsbewijs voor de trein naar Brussel. Onderweg werd zij twee keer gecontroleerd door conducteurs die haar als een etalagepop benaderden; ze zeiden niets en keken nauwelijks naar haar.

Achter de brede rug van een man stapte zij uit in Brussel en klampte hem daarna aan. Of hij misschien een goed hotel wist. Nee, maar op het station was een informatiebalie, zijn arm schoot naar rechts. Om de camera's te bedotten bleef ze zo lang mogelijk naast hem lopen.

Op een WC haalde ze een ander jack uit het rugzakje, stopte haar paardenstaart onder een pet en kocht niet veel later een kaartje voor de nachttrein naar Parijs. Een Nederlandse trein die tegen twaalfen zou arriveren. Tijd genoeg om zich ergens te laten knippen. Al dat haar eraf en zo kort mogelijk. Bij een McDonald's propte zij zich vol zonder iets te proeven.

Ze schrikt. Een kanjer van een vuursalamander schiet vlak voor haar de weg over. Even later verdwijnt het geel-zwart geblokte dier tussen een paar rotsblokken. Vrijwel meteen ziet zij een slang die dood in de berm ligt. Zijn kop is aangevreten of door vogels aangepikt.

Ze krijgt de neiging om te roepen: jongens, kom kijken, een dode slang.

Wat voor slang?

Volgens mij een ringslang.

Is hij giftig?

Nee.

‘Rien ne va plus.’ Zij is nu alleen en loopt, zoals door haar gepland, via een Grande randonnée naar het zuiden. Waarheen is niet van belang. Vandaag wordt Vézelay haar eerste pleisterplaats. Een halfuur later is het zover. Er is maar één weg naar de basiliek en die loopt recht door de plaats omhoog. Langs volop winkeltjes met kaartenmolens voor de deur. Afgewisseld met restaurants die hun menukaarten op kleine ezels voor de deur hebben gezet. Vroeger een bedevaartplaats, nu behoorlijk toeristisch omdat de basiliek meer dan een bezoek waard is.

Goed moe, ze schat dat ze toch zo’n dikke twintig kilometer heeft gesjouwd, loopt ze in de richting van de kerk.

‘Kom binnen, ik ben Marc Boelaars, de nonnen hebben momenteel belet. Zal ik uw rugzak even overnemen?’

Dan lachen ze allebei en steekt zij haar hand uit. ‘Wendy.’

Hij zal niet veel ouder zijn dan dertig, steekt meer dan een hele kop boven haar uit en heeft een klassiek donker uiterlijk. Om te tekenen, schiet het door haar heen, dat voelt ze in haar vingers die kort samentrekken.

‘Hoe komt ge aan dit adres?’ Er glijdt opnieuw een lach over zijn gezicht. ‘Ik ben niet nieuwsgierig, maar de nonnen vinden dat interessant om te weten.’

‘Ik liep door de kerk en werd aangesproken door een meisje. Zij vroeg mij of ik al een adres wist om te overnachten. Hier dus. Maar in plaats van een non wordt de deur geopend door een man.’

Ineens staat hij achter haar en neemt de rugzak van haar schouders. Even later staan zij in een soort atrium waar de kamers omheen liggen. ‘U krijgt een schone kamer, ik slaap in een soort hok dat halfvol staat met poetsgerief’

‘Poetsgerief?’

‘Ja. Bezems en emmers. Zo noemen wij dat in Vlaanderen.’

Naast de ingang leunt zij met haar rug tegen de muur van de Basiliek. Voor haar ligt de enige belangrijke straat van Vézelay waar nu de eerste lichten opgloeien. Bijna het einde van een prachtige dag. ‘Prijs de dag nooit voordat het avond is.’ Een van de tegelwijsheden van haar grootvader. Het is avond maar wie of wat valt er te prijzen? Marc misschien? Marc Boelaars, een Belg uit Bezum, zo klonk het tenminste. Hij werkt als purser bij een vliegmaatschappij, maar is nu pelgrim en zonder geld onderweg naar Santiago de Compostella. Hij bedelt of werkt een paar dagen in kloosters of gelegenheden met aanverwante bedoelingen, zoals hier bij de nonnen die tegen een geringe vergoeding bed en brood aanbieden. Precies als bij de B&B in Tongeren is het ook hier rustig; de grote stroom pelgrims of zij die daarvoor doorgaan (woorden van Marc) moet nog op gang komen. Hij heeft haar voor morgen een rondleiding door de basiliek aangeboden. Of ze daar gebruik van gaat maken, weet ze nog niet. In elk geval heeft ze zijn verzoek om samen wat te eten afgeslagen. Toen hij het haar vroeg, begon ze te transpireren van angst. Eten betekent ook drinken. Drinken betekent praten. Op haar kamer heeft ze zichzelf nog eens precies bekeken. Ondanks de roestvlekken in de spiegel zag ze een gezicht met strak opgemaakte ogen onder een extreem kort donker kapsel. Alle foto’s die zij in bezit had, heeft zij verscheurd en weggegooid. Foto’s uit het verre verleden en in handen van anderen zullen geen enkele overeenkomst tonen met haar ‘nieuwe’ uiterlijk. Na de ‘schouwing’ viste zij een stuk stokbrood uit haar rugzak en werkte dat op de rand van het bed weg met een glas water. Haar lichaam

is totaal van streek want van trek of honger is al dagenlang geen sprake. Een verwachte ongesteldheid blijft uit. De angst om zich te verspreken is het grootst. Zo vroeg Marc waar zij vandaan kwam.

‘Den Haag.’

‘En waarheen gaat de reis?’

‘Net als jij, naar Santiago de Compostella’, bedacht zij snel.

‘Hebt gij u aangemeld bij het genootschap van Sint-Jacob voor een pas?’

‘Is dat nodig?’

‘Nu nog niet. Eenmaal in Spanje overnacht ge wat soepeer in een refugio met een aanmelding. Ge ontvangt dan ook een stempel zodat u bij aankomst kunt bewijzen dat u de camino echt hebt gelopen.’ Op zijn vraag of zij in één keer van Auxerre naar Vézelay was gelopen, antwoordde zij hem dat ze de afgelopen nacht op een voetbalveld had gekampeerd.

‘Zomaar ? In het wild?’

‘Yes.’

‘Stoer!’

Ze zei niet dat een beheerder haar had geholpen met de tent en water voor haar had gehaald.

In de paar uur dat ze hem kent, is zij gaan begrijpen dat Marc ondergedompeld leeft in de lauwe warmte van het geloof en ook nog eens blaakt van gezondheid. Zijn vragen zijn direct en ze ziet aan zijn gezicht dat hij eerlijke antwoorden verwacht.

‘Waarom bent u onderweg?’

‘Vind je het erg als ik dat voor mijzelf houd.’ Ineens was zij weer Sophie Dijkink die voor niemand opzij gaat. Meteen kreeg hij dezelfde vraag naar zijn hoofd.

‘Een verloren liefde’, bekende hij en sloeg zijn ogen neer.

Wordt het onderduiken vanaf nu gemakkelijker?

Nog geen drie dagen geleden kwam ze aan op het Gare du Nord in Parijs. Ditmaal met een hoed op liet zij zich tussen de andere passagiers meevoeren naar de uitgang. Niet ver van het station dronk zij ergens koffie en speurde naar een hotelletje, in ieder geval een gelegenheid om zo onopvallend mogelijk te kunnen overnachten. In de loop van de ochtend zag zij dat er bij een café kamers werden aangeboden. De uitbaatster toonde zich zeer inschikkelijk, vroeg niets, nam haar meteen mee naar een kamer en liet haar alleen. Na een praktisch slapeloze nacht liet zij zich in bed vallen en sliep tot ver in de middag. De volgende dag kocht zij een flinke rugzak, een slaapzak van dons en het kleinste koepeltentje dat ze kon vinden. In de namiddag vertrok zij met de trein naar Auxerre.

Zonder gebruik te maken van Marcs aanbod de basiliek te bekijken is zij vertrokken. Een beetje teleurgesteld - dat was hem aan te zien – namen zij afscheid.

‘Goed geslapen?’

‘Prima.’

‘Mag ik uw nul-zes-nummer? Ik vertrek overmorgen en loop vrij snel, misschien kunnen we ergens afspreken.’

‘Ik heb geen mobiel. Maar jij bent slim en komt mij toch wel op het spoor.’

‘Een vrouw als u ligt bij mij van boven op de stapel.’

Voor iemand die naar Santiago loopt vanwege een verloren liefde toonde hij wel erg veel belangstelling. Hij vond het ook vreemd dat ze geen mobiel had. ‘Ge weet nooit wat er gebeurt en u wilt toch contact houden met uwe familie.’

Zonder nog iets te zeggen begon zij aan de afdaling recht naar beneden het toeristenstraatje door. Met Marc als bijvangst – want zij heeft geen non gezien – kan zij terugdenken aan een leuk bezoek.

Bij elke draai van het pad krijgt zij weer een ander landschap voorgeschoteld. Dikwijls een ansichtkaartuitzicht maar ook de authentieke realiteit van een boerenbedrijf wanneer het pad vlak langs een erf vol koeienstront voert. Een fel blaffende hond hoort daarbij. Meestal gaat dat snel over in kwispelen en snuffelen. Sommige lopen een stukje met haar mee en verdwijnen dan weer tussen de struiken. In de loop van de ochtend heeft ze een stok gescoord, als het een keer mis gaat, kan zij tenminste van zich afslaan.

Mensen, bewoners, blijven opvallend buiten beeld.

Herhaaldelijk ziet zij dode slangen. Duidelijk is dat die beesten door vogels worden aangevallen en doodgepikt.

Lopen. Af en toe de rugzak wat optrekken en weer doorlopen. Een rugzak met een inhoud van zo'n twintig kilo. Marc kwam nog met allerlei raad. 'Kijk uit dat u niet overal van drinkt. Er komen soms van die aantrekkelijke straaltjes water tussen wat stenen vandaan. Niet doen! Loop u niet dood om een bepaalde camping te bereiken, het is veel verstandiger om bij een boer te vragen of u daar een nacht de tent mag neerzetten. En ... o ja, wanneer u een kerktoeren ziet, betekent dat nog niet dat ge er bent.' Daarna lachte hij hard.

'Ik neem nu maar afscheid van u', zei ze nadrukkelijk. Maar haar plagerijtje ontging hem. In een extreem korte broek zwaaide hij haar uit. Ze kreeg sterk het idee dat hij wel met haar mee had willen gaan; vroeg niet voor niets naar een nul-zesnummer. Na haar aankomst in België had zij een rustige plek gezocht en was bovenop haar mobiel gaan staan. Het lichte kraken van de kunststof betekende opnieuw af-